

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se, n.remissier.ff@regeringskansliet.se

Remissyttrande – SOU 2017:95. Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring N2017/07438/FF

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Näringsdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Utredningen om hållbar turism och växande besöksnäring har haft som uppdrag att analysera utvecklingen och bedöma framtida utmaningar och möjligheter för besöksnäringen. I uppdraget har ingått att lämna förslag till en politik som skapar förutsättningar för tillväxt, företagande och sysselsättning och som bidrar till att aktörerna gemensamt kan kraftsamla inom besöksnäringen. Uppdraget har också inkluderat att föreslå hur samverkan och samordning mellan besöksnäring och offentliga aktörer kan utvecklas samt hur kontaktytorna mellan myndigheter, näringsliv, akademi och civilsamhället kan utvecklas.

Under utredningsarbetets gång har studier av tidigare presenterade rapporter och forskning skett och regionala hearings, möten, workshoppar och studiebesök har genomförts runt om i landet. Deltagare vid dessa möten har varit bl.a. regioner, länsstyrelser, kommuner, lärosäten, besöksnäring, föreningsliv, statliga myndigheter och branschorganisationer. Även en internationell utblick har gjorts.

Region Kronoberg konstaterar att merparten av förslagen i utredningen på skilda sätt berör regioner och kommuner och adresserar problem och utmaningar som under lång tid varit viktiga på regional nivå, vilket är en positiv ansats i utredningen. Utredningen föreslår uppbyggandet av nya strukturer och aktörer i skilda delar av den stödjande organisationsstrukturen. Region Kronoberg är i grunden emot att sådana nya strukturer skapas och vi ställer oss också tveksamma till om det är sådana åtgärder som skapar förutsättningar för en hållbar utveckling av besöksnäringen. Utgångspunkten bör istället vara att bygga på de resurser som finns regionalt och lokalt och utveckla befintliga strukturer, bl.a. i form av statliga myndigheter, till att långsiktigt bättre stödja det regionala utvecklingsarbete som ligger nära besöksnäringens företag och destinationer. Utöver detta vill vi på några områden lämna mer specifika synpunkter på utredningens förslag:

- Stärk samordningen inom regeringskansliet och mellan centrala myndigheter.
- Lyft fram behovet av långsiktighet i satsningar inom besöksnäringens område.
- Om en nationell funktion ska skapas, vilket vi ställer oss tveksamma till, måste den styras av regionala och lokala behov och fungera likvärdigt i hela landet.

- Uppdragen till stödjande myndigheter bör innefatta konkreta verktyg och metoder för hållbar utveckling.
- Satsa brett - istället för att begränsa - när det gäller kompetensutveckling inom flera områden och ge regionerna ökade möjligheter att påverka utbildningsutbudet, bl.a. yrkeshögskoleutbildningar.
- Lyft fram fler delar av kulturen som kraft för utveckling av besöksnäringen, framför allt den samtida kulturen och det immateriella kulturarvet, som inte behandlas i utredningen.
- De nationella strategier som tas upp i utredningen måste samordnas med relevanta regionala strategier – inte enbart med andra nationella strategier.
- Förutsättningarna och utvecklingsmöjligheterna för mindre evenemang – som är så viktiga för besöksnäringen i många regioner – berörs inte alls i utredningen, vilket är en stor brist.
- Alla berörda myndigheter som arbetar med tillståndsgivning och kontroller måste involveras i arbetet med att effektivisera och förenkla den verksamhet som berör företag och destinationer inom näringen.

Synpunkter

Region Kronoberg ser positivt på initiativet till en ny nationell turism- och besöksnäringspolitik som främjar tillväxt och hållbar utveckling och kan bidra till att skapa jobb för kvinnor och män. Besöksnäringens utveckling har varit positiv under senare år och den har fått stor betydelse för utvecklingen i landets kommuner och regioner. Allt fler kommuner och regioner arbetar aktivt med näringen och avsätter avsevärda resurser för att utveckla besöksnäringen lokalt och regionalt.

Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet för besöksnäringen ligger regionalt och lokalt men det är angeläget att nationella insatser stödjer och kompletterar de lokala och regionala satsningar som görs. För att detta arbete ska fungera och bidra till den samlade utvecklingen av besöksnäringen krävs en hållning som respekterar de olika förutsättningar som regionerna arbetar utifrån och som skapar utrymme för ett behovsanpassat arbete i alla delar av landet. I olika delar av utredningen föreslås uppbyggandet av nya strukturer och aktörer i skilda delar av organisationsstrukturen. Region Kronoberg är i grunden emot att sådana nya strukturer skapas, dels p.g.a. den otydlighet avseende ansvar och roller som ofta blir konsekvensen, dels genom risken för ineffektivitet och sämre resursutnyttjande. Vi ställer oss också tveksamma till om det är sådana åtgärder som skapar förutsättningar för en hållbar utveckling av besöksnäringen. Utgångspunkten bör istället vara att bygga på de resurser som finns regionalt och lokalt och utveckla befintliga strukturer, bl.a. i form av statliga myndigheter, till att långsiktigt bättre stödja det regionala utvecklingsarbete som ligger nära besöksnäringens företag och destinationer. För att få besöksnäringen, d.v.s. företagen och destinationerna, att utvecklas på ett hållbart sätt behövs hjälp och stöd med konkreta verktyg och metoder; något som i stort sett saknas i utredningens förslag.

Region Kronoberg konstaterar att merparten av förslagen i utredningen på skilda sätt berör regioner och kommuner och, i flera fall, förutsätter dessa aktörers medverkan. Flera av förslagen adresserar problem och utmaningar som under

lång tid varit viktiga på regional nivå, vilket är en positiv ansats i utredningen. Region Kronoberg delar således flera av de slutsatser som dras i utredningen men vill lämna synpunkter på delar av de förslag som ges i remissversionen.

- Vi vill framhålla vikten av att samordning sker både mellan statliga myndigheter och inom regeringskansliet, för att undvika att befintliga ”stuprör” bibehålls eller förstärks. Detta är nödvändigt om man ska kunna nå ambitionen om en samlad politik för besöksnäringen. *(En samlad politik)*
- En samlad politik kräver att den är samlad både nationellt, regionalt och lokalt. Det är därför viktigt att även övriga myndigheters deltagande – inte enbart Tillväxtverkets - klargörs i deras respektive instruktioner och regleringsbrev. *(En samlad politik)*
- Regionala och lokala aktörers önskan om och behov av långsiktigt agerande från centralt håll bör bättre beaktas i utredningens förslag. Exempelvis bör kortsiktiga projektutlysningar ersättas av satsningar med längre horisont. *(En samlad politik)*
- Några viktiga punkter att ta i beaktande om en nationell funktion ska skapas är att regionala och lokala och näringsens behov ska vara styrande för verksamheten, att insatserna ska vara långsiktiga och att funktionen måste fungera likvärdigt i alla delar av landet. *(En samlad politik)*
- Uppdraget till Tillväxtverket att ansvara för samordning och kunskapsspridning inom kunskapsområdet bör även innefatta stöd och hjälp med konkreta verktyg och metoder för att integrera hållbarhetsarbetet i verksamheten både i företag och på destinationer. *(Hållbart samhällsbygge)*
- Vi saknar konkreta förslag på åtgärder för att stödja näringen och dess företag i den pågående digitaliseringsprocessen. Konkreta insatser för att öka företagens möjligheter att nyttja digitaliseringens potential är avgörande för näringsens utveckling. *(Digitaliserad besöksnäring)*
- Kompetensutvecklande insatser är viktiga för aktörer som arbetar med besöksnäringsspår utifrån olika uppdrag och ansvarsområden. Kompetensutveckling för företag och organisationer bör därför inte begränsas till naturturism, kulturturism, måltidsturism och evenemang och möten. *(Kompetensförsörjning)*
- Den regionala nivån bör ges möjlighet att i större utsträckning än idag påverka utbildningsutbudet i respektive region, bl.a. när det gäller yrkeshögskoleutbildningar, för att bättre kunna bidra till matchning av utbildningsutbudet med besöksnäringens behov. *(Kompetensförsörjning)*
- Vi avstyrker förslagen inom utveckling, forskning och innovation då de innebär att nya stödstrukturer för besöksnäringen skapas. Detta riskerar att skapa otydlighet och ineffektivitet i arbetet med att utveckla besöksnäringen både på nationell nivå och för regionala aktörer. Istället bör befintliga innovationsstrukturer, både nationellt och regionalt, utnyttjas och utvecklas och en myndighet ges ett uppdrag och utökade resurser att långsiktigt finansiera forskning, utveckling och innovation kopplat till näringsens behov. *(Utveckling, innovation och forskning)*
- Utredningen saknar specifika förslag kring den samtida kulturen, inklusive scenkonst, musik, film, arkitektur, form och design. Vi stödjer förslaget om att ta

- fram en strategi för kulturturism men menar att den samtida kulturen tydligt bör ingå i ett nationellt strategiarbete. (*Kulturturism*)
- Utredningen trycker på den potential som finns i Sveriges materiella världsarv men lyfter inte fram det immateriella kulturarvet, exempelvis i form av berättelser och sägner, och den potential det rymmer. Det finns stor potential för en utveckling av besöksnäringen med utgångspunkt i detta immateriella kulturarv. (*Kulturturism*)
 - Utöver de statliga myndigheter som utredningen pekar ut för uppdrag bör man i högre grad uppmärksamma regionerna som, genom sitt ansvar för kultursamverkansmodellen, har god överblick över de kulturella resurser som finns i länen. De bör därigenom vara en viktig samverkanspart i arbetet. (*Kulturturism*)
 - Koordinering av en strategi för måltidsturism med den nationella livsmedelsstrategin kan fungera, men den måste då samordnas med andra strategier kring livsmedel, inte minst de som finns regionalt. (*Måltidsturism*)
 - Vi ser positivt på förslaget för koordinering och effektivisering av tillståndsgivning och kontroller. Men fler statliga myndigheter än de som nämns i förslaget, exempelvis Jordbruksverket, behöver involveras i arbetet. (*Måltidsturism*)
 - Vi saknar en behandling av förutsättningarna och utvecklingsmöjligheterna för mindre evenemang, vilka i många fall utgör basen för evenemangsutbudet och bidrar starkt till utvecklingen av besöksnäringen i regionerna. (*Evenemangs- och möteslandet*)
 - Det är viktigt att staten, kopplat till det angelägna arbetet med förenkling för företag inom näringen, tar ett långsiktigt ansvar för förvaltningen av de digitala system och standarder som byggs upp. (*Regler, tillstånd och tillsyn*)

Motiv till synpunkter

En samlad politik

Region Kronoberg välkomnar ambitionen om en samlad och sammanhållen politik för besöksnäringen och förslaget om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring och förslaget att anta en nationell strategi detta. Förslaget att koppla en vision till strategin är också bra genom att framhålla att turism och besöksupplevelser ska vara hållbara, konkurrenskraftiga och innovativa.

Utredningen redovisar komplexiteten i besöksnäringen som innebär att flera olika politikområden påverkar dess utveckling. I sina förslag lägger utredaren förslag till flera myndigheter inom skilda områden, vilket är naturligt utifrån de ansvarsområden och uppdrag som dessa har. Region Kronoberg vill dock framhålla vikten av att samordning sker inom regeringskansliet, för att undvika att befintliga ”stuprör” bibehålls eller förstärks.

Förslaget att ge Tillväxtverket ett stärkt mandat att samordna, leda och återrapportera arbetet i besöksnäringens myndighetsgrupp är bra. Det är dock viktigt att detta inte enbart tydliggörs i Tillväxtverkets regleringsbrev. För att en

sammanhållen politik ska kunna förverkligas krävs det att den är samlad även nationellt, inte enbart på regional och lokal nivå. Det är därför viktigt att även övriga nationella myndigheters deltagande klargörs i deras respektive instruktioner och regleringsbrev.

Region Kronoberg delar uppfattningen att det finns behov av kunskapsutveckling och innovation kopplat till besöksnäringen. Det behövs också en tydligare nationell struktur för besöksnäringens utvecklingsfrågor. Region Kronoberg delar den uppfattning och de synpunkter som framförts av såväl offentliga som privata aktörer vid möten med utredningen och som innebär att de kortsiktiga projektutlysningar som idag är en väsentlig del av de nationella initiativ som tas inom området är ett problem. Aktörernas önskan om och behov av långsiktigt agerande från centralt håll bör bättre beaktas i utredningens förslag.

Utredningen föreslår att en ny nationell funktion ska bildas för att främja långsiktig uppbyggnad av innovationsförmåga och kunskapsutveckling. Man ger tre alternativa förslag på organisatorisk lösning för en sådan funktion. Det är svårt att göra en samlad bedömning av utredningens tre förslag utifrån kostnader, funktion och delaktighet. Region Kronoberg väljer därför att inte förordna något av de presenterade förslagen men vill framhålla några viktiga punkter att ta i beaktande om en sådan nationell funktion ska skapas:

- Regionala och lokala behov och närings behov ska vara styrande för verksamheten.
- Insatserna ska vara långsiktiga och inte utgå ifrån den projektlogik som exempelvis Tillväxtverket använder idag.
- Funktionen måste fungera likvärdigt i alla delar av landet, oavsett om man väljer en funktion med regionala noder (alt. 1) eller en bolags- eller myndighetslösning utan sådana noder.

Besöksnäringen – en del av ett hållbart samhällsbygge

Region Kronoberg tillstyrker förslaget att ge Tillväxtverket i uppdrag att vara ansvarig myndighet för samordning och kunskapsspridning inom hållbar utveckling inom turism och besöksnäring. Region Kronoberg vill i detta sammanhang betona att detta uppdrag även bör innefatta stöd och hjälp med konkreta verktyg och metoder för att integrera hållbarhetsarbetet i verksamheten både i företag och på destinationer. Förslaget om att initiera ytterligare en pilotsatsning inom besöksnäringens område - enligt samma modell som Hållbar destinationsutveckling och Hållbar produktutveckling – är tveksamt om den inte bygger på utvärderingar och prioriteringar utifrån erfarenheter från dessa programsatsningar. Dessutom bidrar det till en förstärkning av den kortsiktiga projektstruktur som nationella myndigheter ofta arbetar med gentemot regioner och kommuner.

Digitaliserad besöksnäring med fokus på delnings- och plattformsekonomi

Region Kronoberg ställer sig bakom de förslag utredningen presenterar och vill betona vikten av att besöksnäringen inkluderas i de åtgärder som följer av förslagen i SOU 2017:26 Delningsekonomi – på användarnas villkor. Det är också

ett bra förslag att genomföra en förstudie som kartlägger plattform- och delningsekonomis konsekvenser för besöksnäringen.

Det som saknas i utredningen är mer konkreta förslag på åtgärder för att stödja näringen i den pågående digitaliseringsprocessen. Besöksnäringen domineras av små företag med begränsade möjligheter till kunskapsuppbyggnad kring digitalisering och riskerar därför att gå miste om viktiga utvecklingsmöjligheter och långsiktigt tappa i konkurrenskraft. Konkreta insatser för att öka företagens möjligheter att nyttja digitaliseringens potential är avgörande för näringens utveckling.

Det ligger, som utredaren påpekar, utanför utredningens uppdrag att föreslå hur och var bredbandsutbyggnaden ska ske i landet. Frågan om digital täckning är dock så viktig för besöksnäringen att man ändå valt att belysa den. För Kronobergs län, där en stor del av besöksnäringens attraktivitet skapas på landsbygden, är täckningen en reell utmaning och frågan särskilt viktig. Enligt vedertagna bedömningar har fiber avsevärt högre kapacitetsgräns än radiolänk och koppar. Detta är ytterligare en aspekt att ta hänsyn till vid planering av nätutbyggnad i landsbygdsområden.

Kompetensförsörjning

Region Kronoberg delar de resonemang som förs i detta avsnitt och ser i huvudsak positivt på utredningens förslag inom kompetensförsörjningsområdet. Kompetensutvecklande insatser är viktiga för aktörer som arbetar med besöksnäringens frågor utifrån olika uppdrag och ansvarsområden. Däremot är vi tveksamma till att strategisk kompetensutveckling för företag och organisationer ska begränsas till de områden som nämns i förslaget. Kompetensutveckling är viktig inom besöksnäringens alla delområden.

Utredningen pekar även på vissa strukturella problem avseende kompetensförsörjningsområdet; vilket är bra, då det är strukturella hinder som bör adresseras av regeringen för att besöksnäringens kompetensbehov ska kunna mötas framöver.

Region Kronoberg noterar utredarens bedömning att matchningen av kompetens på regional nivå är viktig och instämmer i detta. Den regionala utgångspunkten möjliggör bättre behovsanalyser och bättre utbildningsplanering och bör kunna bidra till att utbildningsutbudet fyller behoven bättre, både avseende besöksnäringen och andra branscher. Den regionala nivån bör därför också ges möjlighet att i större utsträckning än idag påverka utbildningsutbudet i respektive region, bl.a. när det gäller yrkeshögskoleutbildningar, för att med utgångspunkt i regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser matcha utbildningsutbudet med näringens behov.

Utveckling, innovation och forskning

Utredningens förslag inom området utveckling, innovation och forskning innebär ett flertal uppdrag till skilda myndigheter och att nya separata stödstrukturer skapas för besöksnäringen. Detta riskerar att skapa otydlighet och ineffektivitet i arbetet med att utveckla besöksnäringen både på nationell nivå och för regionala

aktörer. Region Kronoberg ser hellre att befintliga innovationsstrukturer, både nationellt och regionalt, utnyttjas och utvecklas och att en myndighet, förslagsvis Vinnova, får ett uppdrag och utökade resurser att långsiktigt finansiera forskning, utveckling och innovation kopplat till näringsens behov.

De insatser som görs nationellt bör – i enlighet med de inspel som utredaren redovisar från sina möten med regionala och kommunala destinationsbolag – syfta till att skapa en tydligare nationell struktur och ett tydligt nationellt ledarskap för utvecklingsfrågor inom besöksnäringen. I detta sammanhang har de regionala och kommunala aktörerna även pekat på den problematik som finns med de kortsiktiga projektutlysningar som idag används på nationell nivå. Man efterlyser en strategisk långsiktighet från nationellt håll som kan stödja benchmarking, lärande och samverkan mellan regionerna.

Trafikutbud och transporter

Region Kronoberg ser positivt på de åtgärder som utredningen föreslår och som bör kunna bidra till att besöksnäringen kan utvecklas positivt utifrån de förutsättningar som ges inom transportområdet. Kollektivtrafikens möjligheter att stödja besöksnäringen är till synes uppenbara men också komplexa och behöver tas vidare i ett fortsatt arbete. Det är bra att kollektivtrafikmyndigheternas roll uppmärksammas och möjligheterna för dem att ta hänsyn till besöksnäringens behov i sin verksamhet. Region Kronoberg deltar gärna, så som utredningen föreslår, i ett sådant arbete.

Kulturturism

Region Kronoberg delar utredarens uppfattning att det behövs en tydligare synergi mellan turismpolitiken och kulturpolitiken. I det sammanhanget är det viktigt att även framhålla att det kulturpolitiska målet om barn och ungas rätt till kultur inkluderas.

Utredningen behandlar och lägger förslag kring kulturarv, kulturmiljö och kulturarvsturism och framhåller att kulturarvsturismen är en underutnyttjad resurs. Region Kronoberg delar utredarens uppfattning därvidlag. Vi saknar dock specifika förslag kring den samtida kulturen, inklusive arkitektur, form och design. Besökare vill uppleva platsen genom att ta del av exempelvis scenkonst, musikevenemang, design, film och arkitektur. I många fall utgör detta själva reseanledningen. Vi stödjer förslaget om att ta fram en strategi för kulturturism men menar att den samtida kulturen, som nämnts ovan, tydligt bör ingå i ett nationellt strategiarbete.

Utredningen trycker på den potential som finns i Sveriges materiella världsarv, vilket är bra. Det immateriella kulturarvet, och den potential det rymmer, belyses dock inte alls. Regeringen ansökte 2017 om att Sagobygden, som leds av Berättarnätet Kronoberg, ska bli Sveriges första goda exempel i Unescos register för tryggheten av det immateriella kulturarvet. I Kronoberg har vi redan sett positiva effekter av det som genomförs inom Sagobygden och bedömer att det finns stor potential för en utveckling av besöksnäringen med utgångspunkt i det immateriella kulturarvet.

Utöver de uppdrag som föreslås för flera statliga myndigheter bör utredningen i högre grad uppmärksamma regionerna i arbetet för att hitta synergier mellan kultur och besöksnäring. Genom sitt ansvar för kultursamverkansmodellen har de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna en god överblick över de kulturella resurser som finns i länen och bör därigenom vara en viktig samverkanspart i arbetet.

Måltidsturism

Region Kronoberg tillstyrker förslaget att en strategi för måltidsturism, som en del av den nationella strategin för hållbar turism och växande besöksnäring, koordineras med den nationella livsmedelsstrategin men vill se starkare samordning även med andra strategier kring livsmedel som finns, exempelvis den regionala livsmedelsstrategi som antagits för Kronobergs län. För måltidsturismen är den regionala identiteten viktig och särskilda insatser behövs för att stärka arbete kring lokalt och regionalt ursprung och varumärkesskydd. Regionala strategier som har bäring på måltidsturismen är därför viktiga delar i utvecklingen av denna.

Vi ser också positivt på utredningens förslag för koordinering och effektivisering av tillståndsgivning och kontroller. Eftersom uppdraget till Livsmedelsverket ska omfatta hela processen från jord till bord och det är kontrollbördan utifrån företagets perspektiv som avses behöver fler statliga myndigheter, exempelvis Jordbruksverket, medverka.

Evenemangs- och möteslandet Sverige

Region Kronoberg ser positivt på utredningens förslag att formulera en delstrategi för möten och evenemang och därtill koppla mätbara mål, men den bör täcka in en större bredd av evenemang för att vara relevant för alla delar av landet. Det är också bra att regeringen föreslås tillskjuta resurser för att främja utvecklingen av hållbara evenemang med god säkerhet och att ansvaret för vägledning kring evenemangssäkerhet tydliggörs i utredningen.

Vi saknar dock en utförligare redovisning av förutsättningarna och utvecklingsmöjligheterna för mindre evenemang, som exempelvis evenemang för barn- och ungdomsidrott och kulturevenemang. Dessa utgör i många fall basen för evenemangsutbudet och bidrar starkt till utvecklingen av besöksnäringen i regionerna.

Regler, tillstånd och tillsyn

Region Kronoberg välkomnar utredningens förslag att regeringen ska växla upp arbetet med att förenkla för företag inom besöksnäringen, bl.a. genom det arbetssätt som regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) tidigare enats om och att statliga medel tillförs för att vidareutveckla förenklingsarbetet.

Utredningens förslag om bl.a. digitalisering av tillståndshantering och översyn av flera regelverk är bra, men det är viktigt att staten tar ett långsiktigt ansvar för förvaltningen av de digitala system och standarder som byggs upp.

Remissyttrande
Diarienummer: 18RGK64
Handläggare: Anders Unger
Datum: 2018-02-20

Joakim Pohlman
Regionala utvecklingsnämndens ordförande

Christel Gustafsson
Regional utvecklingsdirektör